

ویرده نامه

لیامت

شب قدر در آیات و سیره معصومین علیهم السلام

شب قدر در فرهنگ قرآن و روایات از جایگاه بس عظیمی برخوردار است تا آنجا که شب قدر در قرآن برابر با هزار ماه دانسته شده، و شب نزول قرآن، و شب تعیین تقدیرات یکسال و شب مبارک معرفی شده است.

۱. نزول قرآن:

ظاهر آیه شریفه «اِنَّا انزلناه فی لیله القدر» این است که همه قرآن در شب قدر نازل شده است و چون تعبیر به انزال کرده که ظهور در یکپارچگی و دفعی بودن دارد نه تنزیل که ظاهر در نزول تدریجی است. قرآن کریم به دو گونه نازل شده است:

۱. نزول یکباره در یک شب معین.

۲. نزول تدریجی در طول بیست و سه سال نبوت پیامبر اکرم (ص).

آیاتی چون «قرانا فرقناه لتقرأه علی الناس علی مکث و نزلناه تنزیلا» (اسراء / ۱۰۶). نزول تدریجی قرآن را بیان می‌کند.

در نزول دفعی (و یکپارچه)، قرآن کریم که مرکب از سوره‌ها و آیات است یک دفعه نازل نشده است بلکه بصورت اجمال همه قرآن نازل شده است چون آیاتی که درباره وقایع شخصی و حوادث جزئی نازل شده ارتباط کامل با زمان و مکان و اشخاص و احوال خاصه‌ای دارد که درباره آن اشخاص و آن احوال و در آن زمان و مکان نازل شده و معلوم است که چنین آیاتی درست در نمی‌آید مگر اینکه زمان و مکانش و واقعه‌ای که درباره‌اش نازل شده رخ دهد به طوری که اگر از آن زمان‌ها و مکان‌ها و وقایع خاصه صرف نظر شود و فرض شود که قرآن یک باره نازل شده، قهرا موارد آن آیات حذف می‌شود و دیگر بر آنها تطبیق نمی‌کنند، پس قرآن به همین هیئت که هست دوبار نازل نشده بلکه بین دو نزول قرآن فرق است و فرق آن در اجمال و تفصیل است. همان اجمال و تفصیلی که در آیه شریفه «کتاب احکمت ایاته ثم فصلت من لدن حکیم خبیر» (هود / ۱) به آن اشاره شده است. و در شب قدر قرآن کریم به صورت اجمال و یکپارچه بر پیامبر اکرم (ص) نازل شد و در طول بیست و سه سال به تفصیل و به تدریج و آیه به آیه نازل گردید.

۲. تقدیر امور:

خداوند متعال در شب قدر حوادث یک سال آینده را از قبیل مرگ و زندگی، وسعت یا تنگی روزی، سعادت و شقاوت، خیر و شر، طاعت و معصیت و... تقدیر می‌کند.

در آیه شریفه «اِنَّا انزلناه فی لیله القدر» (قدر / ۱) کلمه «قدر» دلالت بر تقدیر و اندازه‌گیری دارد و آیه شریفه «فیها یفرق کل امر حکیم» (دخان / ۶) که در وصف شب قدر نازل شده است بر تقدیر دلالت می‌کند. چون کلمه «فرق» به معنای جدا سازی و مشخص کردن دو چیز از یکدیگر است. و فرق هر امر حکیم جز این معنا ندارد که آن امر و آن واقعه‌ای که باید رخ دهد را با تقدیر و اندازه‌گیری مشخص سازند. امور به حسب قضای الهی دارای دو مرحله‌اند، یکی اجمال و ابهام و دیگری تفصیل. و شب قدر به طوری که از آیه «فیها یفرق کل امر حکیم» برمی‌آید شبی است که امور از مرحله اجمال و ابهام به مرحله فرق و تفصیل بیرون می‌آیند.

۳. نزول ملائکه و روح:

بر اساس آیه شریفه «تنزل الملائکه والروح فیها باذن ربهم من کل امر» (قدر / ۴)، ملائکه و روح در این شب به اذن پروردگارش نازل می‌شوند. مراد از روح آن روحی است که از عالم امر است و خدای متعال درباره‌اش فرموده است «قل الروح من امر ربی» (اسراء / ۸۵). در این که مراد از امر چیست؟ بحث‌های مفصلی در تفسیر شریف المیزان آمده است که به جهت اختصار مبحث به دو روایت در مورد نزول ملائکه و اینکه روح چیست بسنده می‌شود.

الف: پیامبر اکرم (ص) فرمود: وقتی شب قدر می‌شود ملائکه‌ای که ساکن در «سدره المنتهی» هستند و جبرئیل یکی از ایشان است نازل می‌شوند در حالی که جبرئیل به اتفاق سایرین پرچم‌هایی را به همراه دارند.

یک پرچم بالای قبر من، و یکی بر بالای بیت المقدس و پرچمی در مسجد الحرام و پرچمی بر طور سینا نصب می‌کنند و هیچ مؤمن و مؤمنه‌ای در این نقاط نمی‌ماند مگر آنکه جبرئیل به او سلام می‌کند، مگر کسی که دائم الخمر و یا معتاد به خوردن گوشت خوک و یا زعفران مالیدن به بدن خود باشد (مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۵۲۰).

ب: از امام صادق علیه السلام در مورد روح سؤال شد. حضرت فرمودند: روح از جبرئیل بزرگتر است و جبرئیل از سنخ ملائکه است و روح از آن سنخ نیست مگر نمی‌بینی خدای تعالی فرموده: «تنزل الملائکه والروح» پس معلوم می‌شود روح غیر از ملائکه است (تفسیر برهان، ج ۴، ص ۴۸۱، ح ۱).

۴. سلام و امنیت:

قرآن کریم در بیان این ویژگی شب قدر می‌فرماید: «سلام هی حتی مطلع الفجر» (قدر / ۵). کلمه سلام و سلامت به معنای عاری بودن از آفات ظاهری و باطنی است. و جمله «سلام هی» اشاره به این مطلب دارد که عنایت الهی تعلق گرفته است به این که رحمتش شامل همه آن بندگان بشود که به سوی او روی می‌آورند و نیز به اینکه در خصوص شب قدر باب عذابش بسته باشد. به این معنا که عذابی جدید نفرستد. و لازمه این معنا این است که در این شب کید شیطان‌ها هم مؤثر واقع نشود چنانکه در بعضی از روایات نیز به این معنا اشاره شده است.

البته بعضی از مفسرین گفته‌اند: مراد از کلمه «سلام» این است که در شب قدر ملائکه از هر مؤمن مشغول به عبادت بگذرند، سلام می‌دهند.

سیره ائمه معصومین علیهم السلام در شب قدر

و در روایات هم تعبیرات زیبایی از شب قدر آمده است، همچون شب بخشیده شدن گناهان و اینکه هر کس در آن شب بخشیده نشود، مورد نفرین خدا واقع می‌شود. (بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۸۰).

و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مَنْ حَرَمَهَا فَقَدْ حَرَمَ الْاٰخِرَةَ كُلَّهَا»؛ کنز العمال، علی متقی هندی، مؤسسه الرساله، ج ۸، ص ۵۳۴. هر کس از شب قدر محروم گردد، از تمام خیرات بی نصیب شده است.

با توجه به عظمت شب قدر، سیری در سیره پیشوایان معصوم علیهم السلام در این شب خواهیم داشت:

الف. عبادت و شب زنده داری در شب قدر

از اعمالی که در طول سال، مخصوصا شبهای مبارک رمضان و علی الخصوص در شب قدر بدان سفارش اکید شده است، احیا و شب زنده داری است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ اَحْيَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ حَوْلَ عَنَّةِ الْعَذَابِ اِلَى السَّنَةِ الْقَابِلَةِ»؛ (بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۱۴۵).

کسی که شب قدر را زنده بدارد، عذاب تا سال آینده از او روی می‌گرداند.

و معصومان علیهم السلام همه این سنت حسنه را پاس و گرامی میداشتند و از آن بهره می‌بردند:

۱. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نه تنها در شب قدر بیدار بود، بلکه دهه سوم ماه مبارک رمضان کاملاً بستر خواب را جمع می‌کرد و به عبادت می‌پرداخت.

حضرت علی علیه السلام در این باره فرموده است: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يَطْوِي فِرَاشَهُ وَيَشُدُّ مِئْزَرَهُ فِي الْعَشْرِ الْاٰخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ كَانَ يُوقِفُ اَهْلَهُ لَيْلَةَ ثَلَاثِ وَ عَشْرِينَ وَ كَانَ يَبْرُؤُ وُجُوهُ النَّيَامِ بِالْمَاءِ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ»؛ (بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۱۰).

رسول خدا صلی الله علیه و آله [این چنین] بود که رخت خواب خویش را جمع می کرد و کمربند [همت برای عبادت] را در دهه آخر از ماه رمضان محکم می بست و همیشه این گونه بود که اهل و عیالش را در شب بیست و سوم بیدار نگه می داشت و بر روی خواب رفتگان در آن شب آب می پاشید [تا از درک شب قدر، و درک شب زنده داری محروم نشوند].»

حتی در شبهای بارندگی در حالی که مسجد مدینه سقف نداشت، عبادت و شب زنده داری را ترک نمی کرد و دیگران را با رفتار خویش وای داشت که در همان گل و باران بیدار باشند و نماز گزارند. (بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۱۰).

۲. امام علی علیه السلام نیز در طول سال، شب هنگام آن گاه که شب پرده های تاریکی را انداخته بود، بیدار می شد و مشغول عبادت و شب زنده داری می گشت. (بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۲۱). اما در شبهای قدر حال ویژه ای داشت و در بدترین وضعی که مسجد مدینه را آب و گل فرا گرفته بود، مشغول عبادت و شب زنده داری می شد و به ویژه در شب قدر آخر عمر خویش، حال فوق العاده عجیبی داشت.

۳. فاطمه زهرا علیها السلام نیز آن قدر عبادت می کرد که امام حسن علیه السلام می فرماید:

«ما كان في الدنيا أعبد من فاطمة عليها السلام، كانت تقوم حتى توترم قدمها؛» (بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۷۶).

عبادت از فاطمه علیها السلام در دنیا نبود؛ همیشه این گونه بود که آن قدر به عبادت می ایستاد که پاهای [مبارکش] ورم می کرد.

علت نام گذاری او به «زهرا» نیز این است که شبها نور عبادت و شب بیداری او به سوی آسمان می تابید (بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۲). و اما در شب قدر، حال به خصوصی داشت، نه تنها بیدار بود که بچه ها و فرزندان خویش را نیز وادار می کرد که شب بیدار باشند؛ چنان که در روایتی می خوانیم:

«وَ كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ لَا تَدْعُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِهَا يَنَامُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَ تُدَاوِيهِمْ بِقَلْبِهِ الطَّلَامِ وَ تَتَأَهَّبُ لَهَا مِنَ النَّهَارِ وَ تَقُولُ مَحْرُومٌ مِنْ حَرَمِ حَيْرَتِهَا؛» (بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۱۰؛ مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۴۷۰).

روش فاطمه علیها السلام این بود که هیچ فردی از خانواده خویش را نمی گذاشت در آن شب (بیست و سوم) بخوابد و [مشکل خواب] آنها را با کمی غذا و آمادگی در روز درمان می نمود و می فرمود: محروم است کسی که از خیر [و برکت] آن شب محروم شود.

۴. امام باقر علیه السلام فرمود: «هر کس شب قدر را احیا بدارد، خداوند مهربان گناهان او را می آمرزد.» (وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۶۱) و شیخ عباس قمی نقل کرده که «امام باقر علیه السلام در شب بیست و یکم و بیست و سوم تا نیمه شب دعا می خواند و آن گاه به نماز می پرداخت.» (مفاتیح الجنان، اعمال شب ۲۱، ص ۴۲۵).

۵. امام هفتم علیه السلام نیز اهل شب زنده داری و عبادت در طول سال بود. در زیارت نامه آن حضرت می خوانیم: «او شبها تا سحر بیدار بود، و طلب آمرزش می کرد و همدوش سجده های طولانی، چشم گریان و اشکبار، و مناجات بسیار و زاریهای پیوسته و پی در پی بود.» (مفاتیح الجنان، ص ۷۲۰). وقتی حضرت در غیر رمضان چنان باشد، حال آن حضرت در شب قدر برای ما قابل توصیف نخواهد بود.

او نه تنها خود شب زنده داری و عبادت داشت که به دیگران نیز می فرمود: «مَنْ اغْتَسَلَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ أَحْيَاهَا إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ؛» (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۱۲۸).

کسی که در شب قدر غسل کرده و تا سپیده صبح شب زنده داری کند، گناهایش آمرزیده می شود.

۶. امام حسن عسکری علیه السلام نیز چون پدران خود، اهل مناجاتهای طولانی و شب زنده داری در طول سال و مخصوصاً در شب قدر بود. (مصباح المتهجد، ص ۲۲۷؛ نهج الدعوات، ص ۲۷۷). و به شیعیان خود نیز این اعمال را اکیداً سفارش می کرد.

از جمله، می فرمود: «فَلَا يَفُوتُكَ إِحْيَاءُ لَيْلِهِ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ؛» (وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۶۱). پس بیداری در شب بیست و سوم را از دست نده!

ب. حضور در مسجد

از مسائلی که معصومان علیهم السلام نسبت به آن حساسیت ویژه نشان داده اند، حضور در مسجد، در شب قدر است. قبلاً اشاره شد که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حتی در شبهای بارانی و گل بودن مسجد مدینه، حضور در آن را در شبهای قدر ترک نمی کرد. از آن بالاتر، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در دهه سوم ماه مبارک رمضان، شب و روز در مسجد معتکف بود.

امام علی علیه السلام در این زمینه می فرماید: «فَلَمْ يَزَلْ يَغْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ؛» (بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۷).

پس [پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله] همیشه در دهه آخر ماه رمضان در حال اعتکاف بود تا آن وقت که خداوند او را گرفت.

یحیی بن رزین نقل نموده که «كَانَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مَرِيضًا مُدْنِفًا فَأَمَرَ فَأُخْرِجَ إِلَى مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ فَكَانَ فِيهِ حَتَّى أَصْبَحَ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ؛» (بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۴). امام صادق علیه السلام بیماری شدیدی داشت، دستور داد او را به مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله [با همان حال] ببرند. پس حضرت تا صبح شب بیست و سوم ماه رمضان در آنجا باقی ماند.

ج. مراسم قرآن سرگرفتن در شب قدر

یکی دیگر از اعمال شب قدر که در سیره معصومان دیده می شود مراسم قرآن سرگرفتن است. امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: «برای سه شب قرآن کریم را مقابل خود قرار دهید و آن را بگشایید و بخوانید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ...» (بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۴. ذیل روایت ۴. مفاتیح الجنان، ص ۲۲۴).

د. برپایی نماز جماعت در شب قدر

از عباداتی که سخت در اسلام بر آن سفارش شده، مخصوصاً در ماه مبارک رمضان، برپایی نماز جماعت است. انس بن مالک از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمودند:

«مَنْ صَلَّى مِنْ أَوَّلِ شَهْرِ رَمَضَانَ إِلَى آخِرِهِ فِي جَمَاعَةٍ فَقَدْ أَخَذَ بِحِطِّ مِنْ لَيْلِهِ الْقَدْرِ؛» (کنز العمال، ج ۸، ص ۵۴۵، ح ۲۴۰۹۰).

کسی که از اول تا آخر ماه رمضان در نماز جماعت حاضر شود، بهره ای از شب قدر گرفته است. و امام صادق علیه السلام نیز نماز صبح را به جماعت برگزار می نمود، و بعد از آن تا مدتی مشغول تعقیبات می شد. (وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۶۰).

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و یاران او و دیگر معصومان علیهم السلام در سخت ترین شرائط نماز جماعت شب قدر را ترک نمی کردند. حضرت علی علیه السلام می فرماید: «شب بیست و سوم در عین حالی که باران شدیدی آمده بود و مسجد مدینه را گل و آب فرا گرفته بود، رسول خدا صلی الله علیه و آله ما را به نماز وامی داشت.» آن گاه فرمود: «فَصَلَّى بِنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ إِنَّ أَرْزَبَةَ أَنْفِهِ لَفِي الظُّلَمِ؛» (بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۱۰). پس رسول خدا صلی الله علیه و آله با ما نماز [جماعت] خواند، در حالی که نوک بینی حضرت در گل [فرو رفته] بود.

ه. افطاری دادن و اطعام نمودن

از اعمالی که در ماه مبارک رمضان مورد تأکید قرار گرفته، افطاری دادن به دیگران است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در خطبه معروف شعبانیه

می فرماید: «مردم بیدار باشید! کسی که از شما به روزه دار مؤمن در این ماه افطاری دهد، پاداش آزاد نمودن یک برده و بخشش گناهان گذشته را همراه دارد. عرض شد: ای رسول خدا! ما توان افطاری دادن نداریم. حضرت فرمود: بترسید از آتش! ولو با دادن نصف دانه خرما و از آتش بپرهیزید! گر چه با دادن شربت آب باشد.» (عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۳۰)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از کسانی بود که هر چه به دیگران می فرمود، خود بیش از دیگران بدان عمل می نمود و در این مورد نیز چنین است. «ابو شیخ ابن حیان» از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده که حضرت فرمود: «مَنْ فَطَرَ صَائِمًا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ مِنْ كَسْبٍ خَلَالَ صَلَاتِهِ الْمَلَائِكَةُ لِيَالِي رَمَضَانَ كُلِّهَا وَ صَافَحَهُ جِبْرَائِيلُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ مَنْ صَافَحَهُ جِبْرَائِيلُ يَرِقُّ قَلْبُهُ وَ تَكْتُرُ دُمُوعُهُ...» (الترغيب و الترهيب، ج ۲، ص ۹۵، ح ۱۰۴)

کسی که با مالی که از راه حلال به دست آورده در ماه رمضان روزه داری را افطاری دهد، در تمام شبهای رمضان فرشتگان بر او درود می فرستند و جبرئیل در شب قدر با وی مصافحه می کند و هر کس جبرئیل با او مصافحه کند، قلبش نرم و اشک چشمش زیاد شود.

امام علی علیه السلام نیز در شبهای مبارک رمضان و شبهای قدر به مردم اطعام می کرد و آنها را موعظه می نمود؛ چنان که در روایتی می خوانیم:

«كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَعْشُ النَّاسَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ بِاللَّحْمِ وَلَا يَتَعَشَّى مَعَهُمْ فَإِذَا فَرَعُوا خَطَبَهُمْ وَ وَعَظَهُمْ... وَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ إِعْلَمُوا أَنَّ مَلَكَ أَمْرِكُمُ الدِّينَ وَ عَصَمَتِكُمُ التَّقْوَى وَ زَيَّنَتِكُمُ الْأَعْدَابُ وَ حُصُونُ أَعْرَاضِكُمُ الْجِلْمُ؛» (سفينه البحار، ج ۱، ص ۷۰۳)

همیشه علی بن ابی طالب علیهما السلام [و افطاری تهیه شده] از گوشت را به مردم در ماه رمضان می داد، ولی خود از آن [گوشت] استفاده نمی کرد. پس هنگامی که [از خوردن شام] فارغ می شدند، برای آنها خطبه می خواند و آنها را موعظه می نمود... و در خطبه اش فرمود: بدانید ملاک امر [و کارهای] شما دین است و نگه دارنده شما تقوا، و زینت شما ادب، و دژهای [نگه دارنده] آبروی شما حلم است.

و امام زین العابدین علیه السلام نیز در طول ماه مبارک رمضان در راه خدا انفاق می کرد و صدقه می داد؛ چنان که در حدیثی می خوانیم:

«كَانَ إِذَا دَخَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ تَصَدَّقَ فِي كُلِّ يَوْمٍ بِدِرْهَمٍ فَيَقُولُ: لَعَلِّي أُصِيبَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ؛» (بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۸۲)

(امام سجاد علیه السلام) روشش این بود که هر روز از ماه [مبارک] رمضان درهمی صدقه می داد و آن گاه می فرمود: شاید [با این کار صدقه] شب قدر را دریابم.

و امام صادق علیه السلام فرمود: «جَدَّمَ امَامَ زَيْنِ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ رَوْزِي كَه رَوْزِهِ مِي گِرَفْت، دَسْتُورِ مِي دَاد گُوسْفَنْدِي ذَبِح كَنَنْد و آن را تکه تکه نموده، بپزند. هنگام افطار که نزدیک می شد، حضرت به دیگرها سر می زد تا بوی آنها را استشمام کند، در حالی که روزه دار بود. سپس دستور می داد ظرفها را پر کنند و یکی یکی به در خانه افراد [فقیر] ببرند تا آنجا که غذا تمام می شد. آن گاه خود با نان و خرما افطار می نمود.» (من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۱۳۴)

و همچنین امام صادق علیه السلام نیز شب در خانه فقرا می رفت و به آنها نان و خرما می داد و سفارش می فرمود: «در ماه رمضان به مردم افطاری بدهید.» (من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۱۳۴)

سیره حضرت زهرا (سلام الله عليها) در عبادت شبهای قدر

قال علی (عليه السلام): و كانت فاطمة (سلام الله عليها) لا تدع احدا من اهلها ينام تلك الليلة - ليلة القدر - و تدأويهم بقله الطعام و تتاهب لها من النهار و تقول: محروم من حرم خيرها. (دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۲۸۲)

حضرت علی (عليه السلام) فرمود: فاطمه (سلام الله عليها) نمی گذاشت کسی از اهل خانه در شبهای قدر به خواب رود به آنان غذای کم می داد و از روز قبل برای احیای شب قدر آماده می شد و می فرمود: محروم کسی است که از برکات این شب محروم باشد.

دو رکعت نماز

قال ابو عبدالله الصادق (عليه السلام): كان لامي فاطمة صلاة تصليها علمها جبرئيل، ركعتان تقرء في الاولى: الحمد مره و: انا انزلناه في ليلة القدر، ماه مره و في الثانية: الحمد مره و ماه مره: قل هو الله احد، فاذا سلمت سبحت تسبيح الطاهره عليها السلام. (جمال الاسبوع، ص ۱۷۳)

امام صادق (عليه السلام) فرمود: مادرم فاطمه (سلام الله عليها) همواره دو رکعت نماز را می خواند که جبرئیل به او آموخته بود، در رکعت اول آن پس از حمد صد بار سوره قدر و در رکعت دوم پس از حمد صد بار سوره توحید را می خوانی، و پس از سلام نماز تسبیحات حضرتش را نیز می گویی.

سوره قدر و امام زمان (عج)

در منابع روایی شیعه، روایاتی هست که به شب و سوره قدر برای اثبات وجود و زنده بودن امام زمان (ع) استدلال کرده اند. بنابراین روایات، در شب قدر، فرشتگان برای ابلاغ تقدیر سال آینده بر پیامبر (ص) نازل می شدند. از آنجا که شب قدر در تمام سالها جاری است و مختص به زمان پیامبر (ص) نیست، پس از آن حضرت، فرشتگان بر جانشین او، امام معصوم، نازل می شدند که شبیه ترین شخص به او است. شیعه از این آموزه که شب قدر همیشگی است و نزول فرشتگان در این شب، حتمی است و از طرفی، این نزول نیازمند نزولگاهی قابل است، به وجود حجت در تمام زمانها تا قیامت استدلال کرده اند. برخی از روایات یاده شده به قرار زیر است:

روایتی از امام باقر (ع): «يا معشر الشيعة! خاصموا بسورة انا انزلناه تفلجوا. فوالله انها لحجه الله تبارك و تعالى على الخلق بعد رسول الله صلى الله عليه و آله و انها لسيدة دينكم و انها لغاية علمنا: [كافي، ج ۱، ص ۲۴۹] ای جماعت شیعه! علیه مخالفان خود به سوره انا انزلناه استناد کنید که پیروز خواهید شد. سوگند به خدا که این سوره برای حجت خداوند تبارک و تعالی بعد از رسول است. این سوره همانا مدرک دین شما و نهایت علم ما است.»

روایتی از ابن عباس: «قال علی: ان ليلة القدر في كل سنة و انه ينزل في تلك الليلة امر السنه و ان لذلك الامر و لاه بعد رسول الله صلى الله عليه و آله. فقلت: من هم؟ فقال: انا و احد عشر من صلبی ائمه محدثون: [كافي، ج ۱، ص ۲۴۷] علی بن ابی طالب گفت: در هر سال شب قدری هست که در آن شب امر یک سال نازل می شود. برای آن والیانی است بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله. پرسیدم: آنان چه کسانی هستند؟ گفت: من و یازده تن از پشت من که همگی امام و محدث اند.» رسول خدا صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود: «أمنوا بليلة القدر، إنها تكون لعلی بن أبی طالب ولولده الأحد عشر من بعده»؛ [کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۰ و ۲۸۱، ح ۳] «به ليله القدر ایمان آوردید؛ زیرا برای علی بن ابی طالب و یازده فرزند بعد از اوست.»

- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ ما [قرآن را] در شب قدر نازل کردیم (۱)
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ و از شب قدر چه آگاهی کرد (۲)
 تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ شب قدر از هزار ماه ارجمندتر است (۳)
 سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾ در آن [شب] فرشتگان با روح به فرمان پروردگارشان برای هر کاری [که مقرر شده است] فرود آیند (۴)
 [آن شب] تا دم صبح صلح و سلام است (۵)